

توجه به اینکه پروژه‌های مورد مشارکت برای ارایه خدمات عمومی انجام می‌شود، باید نکته‌ای ملاحظه شود. دولت‌ها، در جریان ارایه خدمات عمومی باید اصولی را مراعات کنند و از جمله این اصول، اصل برابری و اصل رایگان بودن خدمات عمومی است. با توجه رویه حاکم بر مشارکت عمومی خصوصی، تأمین مالی پروژه‌های مورد مشارکت نه از طریق منابع بخش خصوصی، بلکه توسط مصرف‌کنندگان خدمات نهایی این پروژه‌ها انجام می‌شود. لازم است برای این ایرادات، چاره‌اندیشی شده تا ضمن برقراری مشارکت، اصول ارایه خدمات عمومی نیز خدشه دار نگردد.

پیشنهادات

باتوجه به ضرورت تدوین قانون واحد و جامع در زمینه مشارکت عمومی خصوصی، پیشنهادات اصلاحی به ترتیب زیر است:

۱- گفته شد یکی از ایرادات لایحه مشخص نبودن نسبت آن با قوانین و مقررات موضوعه است. با توجه به اینکه تدوین و تصویب لایحه جامع در موضوع مشارکت گاهی ممکن است هم‌پوشانی با قوانین و مقررات موضوعه داشته باشد، چنان که مثلاً معلوم نیست ترتیبات انتخاب طرف خصوصی در این لایحه در پی نسخ قانون برگزاری مناقصات است یا اصلاح آن، همچنین لزوم پرهیز از رویه نسخ ضمنی، لازم است در پایان هر لایحه‌ای که در این موضوع تنظیم می‌شود، فهرست قوانین منسوخ یا اصلاح شده درج شود.

۲- تا حد امکان از احاله قواعد مشارکت به مقررات اجرایی از قبیل دستورالعمل و آیین‌نامه پرهیز شود؛ مگر در مواردی که موضوع از حوصله لایحه خارج بوده و شأنیت مقرراتی دارد. مثلاً موضوع مهمی مانند انتخاب طرف خصوصی (مطروح در ماده ۱۰ لایحه) از جمله موضوعاتی نیست که بتوان در قالب دستورالعمل ترتیبات آن را معین کرد و این موضوع شأنیت قانونی دارد. حال آن که موضوعی چون فرآیند تسهیل‌گری و انتخاب تسهیل‌گر (مطروح در تبصره ۲ ماده ۸) شأنیت مقرراتی داشته و می‌تواند در قالب دستورالعمل یا آیین‌نامه تنظیم شود.

۳- ضمن تنظیم قواعد عمومی مشارکت عمومی

خصوصی، با توجه به الزامات هر یک از روش‌های مشارکت، قواعد اختصاصی هر کدام به صورت مجزا تعیین شود. برای مثال قراردادهای BOO از جمله قراردادهایی است که در پایان موضوع قرارداد به تملک طرف خصوصی درمی‌آید. حال با توجه به ملاحظات مربوط به تملک طرف‌های خصوصی خارجی لازم است محدودیت‌هایی در انعقاد این دست قراردادها پیش‌بینی شود.

۴- برای جلوگیری از سوءاستفاده‌های احتمالی از سوبی یا اعمال رفتارهای سلیقه‌ای، لازم است مشوق‌هایی که طرف عمومی برای توجیه‌پذیری اقتصادی و جذب طرف عمومی به مشارکت تعیین می‌کند و شرایط استفاده از هر یک از این مشوق‌ها در لایحه مشخص شود.

۵- در جریان فرآیندهای مشارکت عمومی خصوصی وجود یک تنظیم‌گر امری ضروری است. اما رعایت مواردی هم چون تخصصی بودن و همچنین مدیریت تعارض منافع در آن امری ضروری‌تر است که عدم توجه به آن پیامدهای زبانباری برای اموال عمومی و در جریان ارایه خدمات عمومی ایجاد می‌کند. البته لازم است ارتباط این تنظیم‌گر با تنظیم‌گران بخشی مثلاً در حوزه برق و آب و غیر آن مشخص شود.

۶- تکلیف تعریف طرف خصوصی یا بخش خصوصی به گونه‌ای یکپارچه، چه در این قانون و چه در قوانین دیگر مشخص شود. رویه حال حاضر که هر یک از قوانین تعریف مربوط به خود را دارند، صحیح به نظر نمی‌رسد.

پی‌نوشت:

۱- ارایه نشست تخصصی توسعه مشارکت عمومی - خصوصی در کشور با تأکید بر استفاده از ظرفیت‌های تبصره ۱۹ قانون بودجه ۱۳۹۷. سازمان برنامه و بودجه. تیرماه ۱۳۹۷

2- output
3- outcome

۴- ن.ک:

<https://www.donya-e-qtasad.com/fa/tiny/news-3626407>

<https://www.alef.ir/news/3990220058.html>

۵- شیروی، عبدالحسین و خدادادپور، منیره (۱۳۹۳). مشارکت عمومی - خصوصی از منظر قوانین ایران.

مجله حقوق خصوصی پردیس فارابی دانشگاه تهران. شماره ۲۵. ص ۲۲۹

۶- شیروی، عبدالحسین و خدادادپور، منیره (۱۳۹۳). مشارکت عمومی - خصوصی از منظر قوانین ایران. مجله حقوق خصوصی پردیس فارابی دانشگاه تهران. شماره ۲۵. ص ۲۳۰

۷- ویژه، محمدرضا و رحمتی، پرویز (۱۳۹۴). مشارکت عمومی - خصوصی در ایران: چالش‌ها و بایسته‌ها. مجله تحقیقات حقوقی. شماره ۷۲. ص ۱۴۹

۸- ارایه نشست تخصصی توسعه مشارکت عمومی - خصوصی در کشور با تأکید بر استفاده از ظرفیت‌های تبصره ۱۹ قانون بودجه ۱۳۹۷. سازمان برنامه و بودجه. تیرماه ۱۳۹۷.

۹- ویژه، محمدرضا و رحمتی، پرویز (۱۳۹۴). مشارکت عمومی - خصوصی در ایران: چالش‌ها و بایسته‌ها. مجله تحقیقات حقوقی. شماره ۷۲. ص ۱۵۶

۱۰- شیروی، عبدالحسین و خدادادپور، منیره (۱۳۹۳). مشارکت عمومی - خصوصی از منظر قوانین ایران. مجله حقوق خصوصی پردیس فارابی دانشگاه تهران. شماره ۲۵. ص ۲۲۳

۱۱- ن.ک: مصاحبه بهروز علیشیری رئیس اسبق سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های فنی با فارس <http://fna.ir/ex3d7n>

۱۲- پایگاه اینترنتی هیئت دولت:

<http://cabinetoffice.ir/fa/news/1501/%D9%84%D8%A7%DB%8C%D8%AD%D9%87-%D9%85%D8%B4%D8%A7%D8%B1%DA%A9%D8%AA-%D8%B9%D9%85%D9%88%D9%85%DB%8C-%D8%AE%D8%B5%D9%88%D8%B5%D-B%8C>

۱۳- پیش‌نویس سال ۱۳۹۵ متفاوت از پیش‌نویس ۱۳۹۷ است که به مجلس تقدیم شد. در پیش‌نویس اخیر برخی مواد پیش‌نویس قبلی حذف شده و شمار مواد از ۲۸ به ۲۹ کاهش یافته است. ذکر این نکته خالی از لطف نیست که در بخش عمده مواد لایحه ۱۳۹۵ ترتیبات تکمیلی به تصویب آیین‌نامه و دستورالعمل‌های اجرایی احاله شده است و کمتر ماده‌ای یافت می‌شود که چنین ترتیبی را پیش‌بینی نکرده باشد.

۱۴- با دریافت پیشنهادات کمیسیون شمار مواد لایحه دوباره به ۳۹ افزایش یافت. از جمله موارد افزوده شده ماده ۷ مصوب کمیسیون است که در جهت شفافیت بیشتر موضوع، انتشار عمومی اسناد مربوط به پروژه را مقرر کرده است.

۱۵- اظهار نظر کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس درباره لایحه مشارکت عمومی خصوصی. شماره مسلسل ۲۳۰۱۷۰۲۸. منتشر شده در تاریخ ۹۹/۲/۲۰. صص ۳ و ۴

۱۶- ر.ک به: نشست بررسی حقوقی مشارکت عمومی خصوصی، پژوهشکده تحقیقات راهبردی، ۱ تیرماه ۱۳۹۹

<http://csr.ir/fa/news/982/%D8%A8%D8%B1%D8%B1%D8%B3%DB%8C-%D8%AD%D9%82%D9%88%D9%82%DB%8C-%D9%84%D8%A7%DB%8C%D8%AD%D9%87-%D9%85%D8%B4%D8%A7%D8%B1%DA%A9%D8%AA-%D8%B9%D9%85%D9%88%D9%85%DB%8C-%D8%AE%D8%B5%D9%88%D8%B5%DB%8C>